

Vejledning i at holde fugle i benene ved ringmærkning

Zoologisk Museum vil med dette notat præcisere vejledningen i håndtering af fugle ved ringmærkning, specielt i forhold til at holde fugle i benene.

Som baggrundsmateriale har museet brugt udtalelser fra flere af landets ringmærkningsstationer, Ringmærkerforeningen og de nationale ringmærkningscentraler i Sverige, Finland og Storbritannien. Både ringmærkningscentralerne og ringmærkerne har det indtryk, at antallet af skader (inkl. indre skader) på fugle i forbindelse med ringmærkning er meget fåtallige. Zoologisk Museums undersøgelser viser, at der sker skader på under 0,1 % af de fugle, der fanges til ringmærkning i Danmark. De tre udenlandske centraler oplyser, at der i uddannelsen af ringmærkere lægges stor vægt på, at ringmærkerne lærer at håndtere fuglene korrekt og skånsomt, samt at ringmærkerne har fuglenes helbred som første prioritet. Vi har ikke kendskab til undersøgelser, der dokumenterer eventuelle problemer for fugle efter at være holdt i benene. Der findes dog tilfælde, hvor fugle har fået synlige skader som eksempelvis et brækket ben. Det er dog begrænset til få uheld.

Vejledning:

1. I forbindelse med håndtering af fugle ved fangst og ringmærkning skal fugle håndteres så skånsomt som muligt – og bør som udgangspunkt ikke holdes i benene alene. Ringmærkerne bør holde småfugle inde i hånden efter gængse metoder (se *Identification Guide to European Passerines*, Svensson, 1992). Større arter bør holdes med begge hænder.
2. I pædagogisk øjemed (fremvisning og fotografering) og ved udtagning af fugle fra net kan fugle dog holdes i benene alene. Det skal gøres med stor forsigtighed og med et fast og forsigtigt greb om benene over "hælen" og helt oppe under kroppen. Der bør holdes en hånd eller et par fingre over vingerne for at undgå, at fuglen slår med vingerne.
3. Når fugle holdes i benene alene, skal det gøres kortvarigt. Når en fugl skal fremvises eller fotograferes, skal der holdes en hånd eller nogle fingre over fuglens vinger, indtil folk er klar. Det er ringmærkeren, der har ansvaret for tilsynet med indfangede fugle og deres helbred.
4. Der bør kun fremvises rolige fugle. Hvis en fugl basker med vingerne, bør den slippes fri eller pacificeres, eksempelvis ved at lægge en hånd over fuglens vinger. Urolige og nervøse fugle bør slippes hurtigst muligt. Ved fremvisning af håndholdte fugle bør ringmærkeren være opmærksom på, at mange udenforstående vil være bange for, at fuglene lider nød eller tager skade ved behandlingen. Det er derfor vigtigt, at fremvisning og billeder afspejler de i øvrigt betryggende og sikre forhold, hvorunder ringmærkningen foregår, og at man derfor så vidt muligt undgår billeder af øjeblikssituationer (som håndholdte fugle, der basker), der fremstår værre end situationen i øvrigt.
5. I forbindelse med udtagning af fugle fra net er et korrekt greb om benene i mange situationer yderst anvendeligt for at frigøre fugle nænsomt fra nettene og for at mindske uorden i fjerene. Et greb om benene gør det endda muligt at få fuglene til at "hjælpe til" med at frigøre vingerne fra nettet. Der skal udvises størst mulig forsigtighed, således at der ikke opstår skader.
6. Generelt skal der udvises stor forsigtighed med arter med tynde ben, stærke vinger og som er forholdsvis tunge, f.eks. vadefugle, ugler, rovfugle og vandhøns. Flere større arter bør holdes om benene, men ikke alene, for at undgå, at de gør skade på sig selv eller andre. For arter som gøg, natravn, skrigefugle, svaler og fluesnappere skal der udvises særlig forsigtighed, eller undlad helt at holde fuglene i benene alene.
7. I tilfælde af, at en fugl lider skade ved ringmærkning, skal det rapporteres på særskilte skemaer til Zoologisk Museum. Ringmærken bør nøje undersøge, eventuelt med hjælp fra en dyrlæge, om fuglen kan sættes fri igen eller eventuelt skal aflives.

September 2005, Zoologisk Museum

Zoological Museum, University of Copenhagen